

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/35/2019
Identifikačné číslo spisu:	4109200090
Dátum vydania rozhodnutia:	16.05.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Lalič
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:4109200090.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu B. Y., t. č. P., zastúpeného advokátkou JUDr. Denisou Kubínyiovou, so sídlom v Trenčíne, Piaristická 9, proti žalovanému EXPRES MEDIA k. s., so sídlom v Bratislave, Vrútocká 48, IČO: 35 792 094, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 7 C 16/2009, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave zo 16. októbra 2018 sp. zn. 9 Co 103/2018, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Trnave zo 16. októbra 2018 sp. zn. 9 Co 103/2018 a uznesenie Okresného súdu Piešťany z 11. júla 2017 č. k. 7 C 16/2009-178 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súde Piešťany na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odôvodnenie

1. Žalobca včas podaným dovolaním, spĺňajúcim i ostatné zákonom stanovené podmienky dovolacieho konania (§ 419 a nasl. C.s.p.), napadol v záhlaví označené uznesenie odvolacieho súdu, ktorému vytýkal porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. v spojení s čl. 46 až 50 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

2. Odvolací súd totiž podľa názoru žalobcu dospel k nesprávnemu skutkovému a právnemu záveru, keď konštatoval, že vzal žalobu v celom rozsahu späť, v dôsledku čoho nemohol ďalej pokračovať pri ochrane jeho osobnostných práv podľa žaloby, na ktorej trval po čiastočnom späťvzatí, najmä keď spor bol začatý na okresnom súde ešte v roku 2009; uplynutie 10 rokov by mu podstatne oslabilo úspešne začať nové konanie, na ktoré ho nabádal odvolací súd. Žalobca navrhol preto uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie ohľadne ospravedlnenia, ktoré bolo tiež predmetom konania od roku 2009.

3. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu namietala nedostatok pasívnej vecnej legitímácie, preto ho navrhovala odmietnuť.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 C.s.p., v ktorej

neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a dôvodné (§ 420 písm. f/ C.s.p.), a preto uznesenie odvolacieho súdu (spolu s uznesením súdu prvej inštancie) zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie z nasledovných dôvodov.

5. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom a naň nadväzujúcim rozhodnutím znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C.s.p.). Jeho podstatou je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie a rozhodnutie súdov.

6. Podľa názoru dovolacieho súdu porušením práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je tiež situácia, kedy všeobecný súd zastaví konanie bez toho, aby pre taký procesný postup boli splnené zákonné predpoklady.

7. Predmetom civilného procesu je procesný nárok, ktorý je tvorený predmetom nároku (petitom) a základom nároku, ktorý tvoria právne významné skutočnosti, na ktorých sa zakladá žalobný návrh. Žalobca nie je povinný svoj nárok právne kvalifikovať, lebo je to vecou súdu podľa zásady iura novit curia. Samotný procesný predpis v § 79 ani § 42 O.s.p. (teda platný a účinný v čase začatia konania) nestanovil presnú štruktúru žalobného návrhu. Náležitosti žaloby boli upravené v ustanovení § 79 ods. 1 O.s.p., v ktorom sa, pokiaľ išlo o petit žaloby, stanovilo, že „...musí byť z neho zrejmé, čoho sa žalobca domáha“, a od toho sa potom odvíjal všeobecne uznávaný výklad, že žalobný petit „musí byť úplný, určitý a zrozumiteľný“. Petit však nemusí byť zreteľne oddelený od ďalších častí žaloby, nemusí mať ani určitú predpísanú formu, iba zo žaloby ako celku však musí byť jasné, čo je žiadané. S ohľadom na určitosť petitu ide o to, do akej miery môže súd petit modifikovať, teda do akej miery je „otrocky“ viazaný, to znamená, že je povinný doslova, t. j. do najmenšieho detailu, petit prevziať do výroku rozhodnutia (porov. I. ÚS 192/2015).

Účelom civilného procesu je totiž spory riešiť (rozhodovať ich) a prinášať spravodlivosť, a nie ich odmietať (teda „nesúdiť“) cez rôzne arbitrárne procedurálne rituály. V tomto ohľade súd nie je, ani v sporovom konaní, obmedzovaný vo svojej mandukčnej povinnosti, lebo ustanovenie § 79 O.s.p. resp. § 132 C.s.p. nedávalo základ pre prísne formalistické poňatie petitu žaloby. Naviac, sudca by sa vždy mal v prvom rade zaoberať materiálnym predmetom sporu, lebo len preto sa vec dostala na súd, aby sa rozhodlo o hmotnom práve.

8. Ak strana sporu vezme svoj žalobný návrh späť, ide o procesný úkon voči súdu, ktorým prejavuje vôľu, aby sa nekonalo a o veci meritórne nerozhodovalo (§ 144 a § 145 C.s.p.); uplatnený nárok však späťvzatím žaloby nezaniká a možno ho uplatňovať znova (jeho existencia totiž zostala nevyriešenou). Táto modalita však u žalobcu neprichádzala do úvahy vzhľadom na to, že k inkriminovanému zásahu do jeho osobnostných práv došlo ešte 17. januára 2006, teda pred vyše 13 rokmi, čím by sa nové procesné postavenie žalobcu už samotným týmto faktom podstatne oslabilo.

9. O zmenu žaloby ide vtedy, ak sa žalobca domáha niečoho iného než v pôvodnej žalobe, resp. si uplatňuje iné právo (§ 140 ods. 1 C.s.p.); za zmenu žaloby sa nepovažuje úkon žalobcu, ktorým mení uplatnený nárok, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu (§ 140 ods. 3 C.s.p.).

Ak zmena žaloby nastala pred jej doručením žalovanému, koná súd o zmenenej žalobe bez rozhodovania o pripustení zmeny žaloby, okrem prípadu, keď súd rozhoduje podľa § 143 ods. 2 (§ 141 C.s.p.).

10. V prejednávanej veci však nešlo o zmenu žaloby, lebo žalobca naostatok uplatňoval primerané zadostučinenie vo forme ospravedlnenia v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý výslovne spomínal ako v žalobe podanej na okresnom súde 5. januára 2009, tak aj v podaní (tzv. späťvzatí) z 26. novembra 2016. Právo na ochranu osobnosti je síce právom jednotným a celistvým, avšak prostriedky,

ktoré Občiansky zákonník stanoví na jeho ochranu, sú rôznej povahy. Ktoré z týchto právnych prostriedkov dotknutá osoba na ochranu svojej osobnosti využije, závisí v prvom rade na jej vôli, a potom aj na úvahe súdu.

11. Pri posudzovaní neurčitého či inak nejasného podania, ktoré môže byť podaním zahajujúcim konanie pred súdom alebo podaním meniacim predmet nároku, uplatnený už v podanej žalobe, sú súdy povinné voľiť postup ústretovejší k právu jednotlivca (fyzickej osoby) na súdnu ochranu a spravodlivý proces. Pokiaľ súd nepristúpi k odstráneniu nejasností takého podania zákonom predvídaným spôsobom, potom je potrebné, aby sa pri jeho posudzovaní priklonil k takej interpretácii jeho obsahu, ktorý vyznieva v prospech dotknutého jednotlivca na prístup k súdu.

12. Aj Európsky súd pre ľudské práva zo zásady iura novit curia vyvodzuje, že táto zásada neslúži na odôvodnenie príčin brániacich mu zaoberať sa meritom veci, ale oprávnenie prekvalifikovať predloženú sťažnosť (návrh) tak, aby ju vecne preskúmal aj vtedy, ak by ho úzkoprsé a formalistické ponímanie sťažnosti malo priviesť k jej odmietnutiu z formálnych príčin pre nedostatky sťažnosti; označuje sa totiž za pána právnej charakteristiky faktov sporu, a preto môže sám od seba rozhodnúť tak, že meritórne preskúma sťažnosť sťažovateľa podľa čl. 8 dohovoru (Solomakhin c. Ukrajina z 15. marca 2012, sťažnosť č. 24429/03).

13. Možno však konštatovať, že z procesného správania sa žalobcu vôbec nevyplýval skutkový a právny záver nižších súdov, že by sa žalobca chcel vzdať svojho práva na súdnu ochranu. Vyplyva len to, že pre nemožnosť zaplatiť súdny poplatok zo žiadaného finančného zadostučinenia, žiada už len ospravedlnenie, ako jeden z ďalších právnych prostriedkov ochrany osobnosti (arg. podaním z 26. novembra 2016: „Oprava, doplnenie späťvzatie časti návrhu... návrh mením len v tom rozsahu, že nepožadujem zaplatenie nemajetkovej ujmy... ponechávam časť týkajúcu sa ospravedlnenia.“), ktorý tiež spadá do primeraného zadostučinenia v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Občianskoprávne prostriedky ochrany osobnostných práv podľa ustanovenia § 13 Občianskeho zákonníka sú uvedené príkladmo (demonštratívne), takže závisí len na dotknutej osobe, ktoré z nich použije (aj v kombinácii), a potom na rozhodnutí súdu.

14. Tým, že nižšie súdy formálne i vecne nesprávne reprodukovali písomné podanie žalobcu z 26. novembra 2016 - zreteľne nešlo o späťvzatie žaloby, ale ani o jej zmenu - dospeli k ústavne i zákonne neprijateľnému záveru, a teda aj k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru u žalobcu; tým naplnili dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p., odôvodňujúci zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 C.s.p.), a keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 C.s.p.) a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, ktorý je viazaný týmto právnym názorom a v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 a § 455 C.s.p.).

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.